

HOE DE EURO EEN HANDELSOORLOG NOG PIJNLIJKER MAAKT

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard – 26/06/18)

Gemiddeld komen recessies ongeveer één keer in tien jaar voor. De oorzaak is altijd moeilijk te voorspellen, maar als Donald Trump zo blijft verder doen, zou een internationale handelsoorlog weleens de aanleiding kunnen zijn voor de volgende economische oplawaai. Van alle Europese landen zou die vooral België hard kunnen treffen. Rechtstreeks, omdat we relatief veel exporteren naar landen buiten de Europese Unie, maar ook onrechtstreeks, omdat Trump het onder andere op de Duitse auto-industrie heeft gemunt en wij een belangrijke toeleverancier voor deze sector zijn.

In het tijdperk vóór de euro zou de Belgische frank dan devalueren tegenover de andere Europese landen, waardoor de export naar de buurlanden zou toenemen. Bovendien zou de Nationale Bank de geldpersen sneller doen draaien, waardoor ook de investeringen en binnenlandse consumptie gestimuleerd worden. Kortom, een devaluatie en het monetaire beleid zouden de pijn die Trump veroorzaakt serieus verzachten en tot een economisch herstel leiden.

Met de euro is dit helemaal anders. We kunnen niet devalueren tegenover de buurlanden en we hebben geen eigen geldpers om de economie te herstellen. Integendeel, de eenheidsmunt zal de recessie alleen maar verergeren. Binnen een muntunie stroomt het geld bijvoorbeeld altijd naar de regio's waar het rendement het hoogst is. Het geld zal dus ons land verlaten en in eurolanden worden geïnvesteerd die minder door de handelsoorlog zijn getroffen. Dat weegt op onze economie, vergroot de divergentie met de buurlanden en brengt de Belgische banken in de problemen.

De Europese begrotingsregels doen daar nog een schepje bovenop. Een recessie gaat gepaard met meer werkloosheidsuitgaven en dalende belastinginkomsten, waardoor de begroting verslechtert. Om het gat dicht te rijden heb je door de begrotingsregels weinig keuze: in de overheidsuitgaven snoeien of nieuwe belastingen invoeren. De gevolgen liggen voor de hand: de binnenlandse economie wordt op korte termijn nog dieper in het moeras getrokken, waardoor de begroting nog roder kleurt. Dat is geen sciencefiction, maar een scenario dat heel wat eurolanden tijdens de financiële crisis hebben ondervonden.

Dat is de context waarin we de recente gesprekken tussen bondskanselier Angela Merkel en de Franse president Emmanuel Macron moeten zien (*DS 20 juni*). Zij gaan eind deze week op de Europese top voorstellen om een apart budget te creëren voor de negentien landen van de eurozone. Het voorstel is nog vaag, maar het idee is dat alle lidstaten geld in een gezamenlijke pot storten dat gebruikt wordt om interne onevenwichten te herstellen wanneer er zich economische schokken voordoen. In het geval van een handelsoorlog zou dit betekenen dat het geld gebruikt wordt om in België te investeren, zodat onze economie weer kan herstellen.

Er is veel scepsis, maar Merkel en Macron hebben gelijk. Als alle eurolanden op dezelfde manier door een macro-economische schok worden getroffen, kan de

eurowisselkoers en het gezamenlijke monetaire beleid van de ECB voor een herstel zorgen. Als er daarentegen een schok is die bepaalde landen meer treft dan andere landen, wat vaak het geval is, dan vallen deze instrumenten weg en kan alleen een intern budgettair herverdelingsmechanisme een snel herstel creëren. Als het systeem goed uitgewerkt wordt, zijn dit geen permanente transfers, maar gaat het om een mechanisme dat conjunctuurschommelingen stabiliseert die het gevolg zijn van onvoorspelbare schokken met asymmetrische gevolgen, zoals de grillen van Trump.

Het is volgens de handboeken economie zelfs een standaardvoorwaarde voor de leefbaarheid van een gemeenschappelijke munt: er moet begrotingsdiscipline zijn op landenniveau, maar de andere kant van de medaille is een herverdelingsmechanisme tussen de lidstaten als er zich een asymmetrische schok voordoet. Wanneer de economische activiteit in een Amerikaanse staat met 1 procent daalt, dan komt er vanuit de andere staten bijvoorbeeld automatisch een transfer op gang van 0,4 procent om de economie snel te stabiliseren.

Het ligt voor de hand dat dit solidariteit en onderling vertrouwen vergt. Velen zijn dan ook geen voorstander van het idee. Je kunt je inderdaad afvragen of herverdeling op Europees niveau realistisch is in tijden van toenemend nationalisme. Intern kennen we in België de problematiek maar al te goed, en wij hebben dan nog de Rode Duivels die ons verbinden. Maar dan moet je wel consequent zijn en ook de moed hebben om toe te geven dat het beter is om de euro terug in te ruilen voor nationale munten. Er is historisch immers geen enkel tegenvoorbeeld: zonder intern herverdelingsmechanisme is een muntunie van landen die enigszins verschillend zijn gedoemd om vroeg of laat op de klippen te lopen.